

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Reiffenstuel, Anaklet

Monachii, 1699

IV. An Violentia, Metus, & Concupiscentia causent Involuntarium?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40206

QUÆSTIO IV.

An Violentia, Metus, & Concupiscentia causent Involuntarium?

26. **A**dvertendum, quòd Involuntarium dividatur in Involuntarium simpliciter, & in Involuntarium duntaxat secundum quid. *Involuntarium simpliciter* dicitur illud, quod voluntas simpliciter & absolute, seu independenter ab omni conditione non vult, atque omnino respuit. *Involuntarium secundum quid* dicitur illud, quod quidem aliquo modo est involuntarium, simul tamen ratione alicujus additæ conditionis est voluntarium: sic projectio mercium in mare tempore periculi naufragij, est involuntaria secundum quid; quia naufragus non libenter illas projicit, imò libentius servaret, si posset absque periculo vitæ, nihilominus tamen in tali necessitate constitutus vult eas projicere ad servandam vitam. Unde patet, Involuntarium secundum quid semper habere adjunctum aliquid de Voluntario. Hoc prænotato sit

Involuntarium aliud simpliciter, aliud secundum quid.

27. **CONCL. I.** Violentia causat Involuntarium simpliciter. Ita certa, & communis Doctorum. Ratio est: quia violentum dicitur illud, quod fit contra naturam atque intrinsicam inclinationem rei, cui tribuitur. Sic v. g. patitur homo violentiam, quando vi detinetur in loco, unde libenter exiret, aut quando membra ipsius externa contra suam voluntatem ab aliquo alio moventur. Hinc si Tyrannus cujuspiam manus violenter moveret ad sacrificandum Idolo thus, talis non peccaret, nam ejusmodi actio foret ipsi simpliciter involuntaria.

Violentia causat involuntarium simpliciter,

28. **CONCL. II.** Metus non causat Involuntarium simpliciter, sed tantum secundum quid; ac proinde id, quod metu fit, est simpliciter & absolute voluntarium, involuntarium autem tantum secundum quid. Ita D. Thomas 1. 2. quæst. 6. art. 6. & consentiunt non solum omnes Theologi, sed etiam Juristæ. Sic projectio mercium in mare est simpliciter voluntaria tempore tempestatis, propter timorem naufragij, cuius speratur esse impeditiva; non obitante, quòd ipsa secundum quid, id est, prout consideratur secundum se, atque extra hunc casum necessitatis, sit involuntaria. Hinc etiam, qui metu mortis sacrificat Idolo, aut aliud malum perpetrat, coram Deo reus est peccati; quia ad-

Metus non causat involuntarium simpliciter, sed tantum secundum quid.

est sufficiens voluntarium, & propter nullum malum evitandum licitum est committere peccatum. Et hinc Jurista dicere solent: *Coacta voluntas, est voluntas.* arg. c. Merito. 15. quest. 1. & habet Glossa *ibidem*.

Pro nullo metu debet quis peccare.

(b) Tract. 2. dist. 2.

9. 3. Pacta, contractus, &c. metu iniuri, regulariter valent.

(c) De hoc Tract. 8. dist. 1. n. 18. & seqq.

Metus gravis, seu cadens in constantem virum, & levis, quid?

29. Cæterum licet pro nullo metu debeat quis peccatum mortale incurrere, ut dicitur c. *Sacris. De ijs, que vi metusve causa &c.* eò quòd peccatum sit omnium malorum gravissimum propter offensam DEI, utpote infiniti Boni, quam continet. Nihilominus Leges humanæ positivæ quandoque cessant obligare in casu magni periculi seu damni, quod rationabiliter timetur secururum; prout patet in præcepto Ecclesiastico jejuniij, quod non obligat cum probabili periculo, seu metu secururæ infirmitatis, de quo alibi. (b)

30. Ex data Conclusionè ulterius sequitur, quòd Pacta, Contractus, Transactiones, Renuntiationes, & consimiles actus quamvis fiant ex metu gravi, atque iniuste incusso, regulariter sint validi, tam pro Foro externo quàm conscientiæ; prout post Glossam cap. *Super hoc. §. Resignationis. de Renunciat.* tenet Erri- cus Pirhing, tit. *De ijs, que vi metusve causa fiunt. num. 10.* & Sanchez lib. 4. de *Matrim. disp. 8. num. 4.* & communior aliorum, paucis exceptis: quia videlicet, quòd ex metu fit, simpliciter est voluntarium. Verum tamen est, quòd ea, quæ per metum gravem atque iniuste incussum fiunt, ita suadente æquitate, sint per sententiam Judicis rescindenda: unde cap. 2. eod. inquit Pontifex: *Que metu & vi fiunt, de jure debent in irritum revocari.* Quin-

imò dantur aliqui Contractus, ut Matrimonium, Sponsalia, Professio Religiosa, &c. qui ob metum gravem & iniuste incussum, (c) ipso jure irriti sunt; ratione quorum notanter additum fuit, regulariter loquendo.

31. Porro metus gravis (qui etiam dicitur *Metus cadens in constantem virum*) ille est, quem vir constans, & fortis, prudenter & rationabiliter concipit. Et ad hujusmodi metum, secundum Doctorem Subtilem in 4. dist. 29. q. un. & alios communiter, duæ requiruntur conditiones. Prima est, quòd malum, de quo est metus, sit grave: hujus autem mali gravitas attendi debet ex natura mali in se, ut est v. g. mors, captivitas, carcer, mutilatio enormis, stuprum, & ejusmodi; non autem ex vana & non fundata ætimatione patientis, seu metuentsis, qui posset alioquin levissimum malum tanquam grave apprehendere. Secunda conditio ad metum gravem requisita est, quòd ejusmodi grave malum

malum certò immineat; hoc est, ut non levi æstimatione, sed certitudinaliter, saltem certitudine sufficiente in actibus humanis, iudicetur eventurum. Quòd si alterutra harum conditionum deficiat, censetur Metus levis.

32. CONCL. III. Concupiscentia, prout est passio, seu motus appetitûs sensitivi prosequenti bonum delectabile, aut fugienti malum; cujusmodi sunt amor, desiderium, spes, gaudium, ira: Hujusmodi, inquam, Concupiscentia, seu passio, si sit antecedens, semper minuit voluntarium, seu volibilitatem actûs, ad quem impellit; & consequenter minuit etiam virtutis meritum, aut culpæ reatum. Ita D. Thomas 1. 2. q. 77. art. 6. & 7. & communis Theologorum. Ratio primæ partis est: quia per Concupiscentiam, seu passionem antecedentem intelligitur ea, quæ in appetitu sensitivo naturaliter exurgens, omnem voluntatis deliberationem prævenit, eamque trahit, seu inclinat atque excitat, ad eliciendum actum amoris, iræ, &c. Atqui talia minuunt voluntarium; cùm illud voluntati magis sit voluntarium, ad quod ipsa semetipsam movet, quàm id, ad quod voluntas ab aliquo alio movetur, & quasi impellitur.

33. Dicitur notanter, *Concupiscentia, seu passio antecedens*. Nam secus est dicendum de Concupiscentia, seu passione consequenti, quam videlicet quis voluntate propriâ excitat in appetitu suo sensitivo, ut inde promptius in objectum feratur: putà, si quis in se excitet magnum desiderium vini, ut intemperantiùs ac delectabiliùs bibere possit; aut econtrà, loquendo de operibus virtuosis, si quis in se excitet magnum misericordiæ erga pauperes affectum, quo magis impellatur ad subveniendum pauperibus, & huiusmodi. Nam loquendo de tali passione consequente, nostram voluntatem, fatentur omnes, eam non solum non minuire, sed etiam augere voluntarium. Ratio est: quia ex magnitudine affectûs voluntatis provenit, ut in appetitu sensitivo similis affectus excitetur.

34. Confirmantur hætenùs dicta ex illa communi Theologorum doctrina, qua juxta triplicem radicem suam, peccatum distinguunt in peccatum ex infirmitate, ex malitia, & ex ignorantia. Et addunt Doctores, peccatum ex mera malitia gravius esse, quàm peccatum ex infirmitate: atqui peccans ex infirmitate peccat occasionaliter ex inclinatione Concupiscentiæ antecedentis, seu appetitûs sensitivi, cui voluntas nata est condelectari; ergo.

Passio potest
omnino tollere voluntariam.

Notant etiam Doctores, posse accidere, quòd quandoque passio omnino tollat voluntarium: quia potest dari passio aliqua vehementissima, quæ aufert iudicium rationis; prout nonnunquã contingit ex melancholia, vel alia causa naturali, imò interdum aliqui propter iram, vel amorem inordinatum insaniant: atqui sine usu ac iudicio rationis non consistit libertas, neque ratio voluntarij liberi; ergo. Verùm regulariter hoc non contingit, sed habent locum dicta in Conclusionè.

QUÆSTIO V.

Quotuplex sit Ignorantia, & an causet Involuntarium.

Ignorantia, 35.
quid?

ADvertendum, quòd Ignorantia propriè dicta differat à simplici negatione scientiæ; talis enim negatio scientiæ datur etiam in Lapide, Ignorantia verò importat privationem illius scientiæ, quam quis possèt habere: unde solum earum rerum propriè dicimur habere ignorantiam, quas pro tali statu ac tempore scire possemus, & non scimus.

Quæ ignorant homines, sunt in duplici differentia.

36. Porro ea, quæ ignorant homines sunt in duplici differentia. Aliqua enim tenetur quis scire: prout omnes tenentur communiter scire principales Articulos Fidei, & universaliora Juris præcepta; singuli autem ea, quæ ad proprium cuiusque statum, vel officium spectant. Quædam verò sunt, quæ licet quis scire possit, non tamen tenetur ea scire: uti sunt pleræque doctrinæ Philosophicæ, Geometricæ, Arithmeticæ, &c. His prænotatis sit

Ignorantia variè dividitur.

Ignorantia simplicis privationis, & prædispositionis.

37. CONCL. I. Ignorantia propriè dicta, seu quæ importat privationem talium rerum, quarum noticiam quis habere potest, variè dividitur. Ita communis, idque patet inductione; Si quidem omissis alijs divisionibus, scitu minus utilibus, Ignorantia dividitur imprimis in Ignorantiam simplicis privationis, & in Ignorantiam prædispositionis. Ignorantia simplicis privationis est carentia scientiæ seu cognitionis alicujus, cujus quis fuisset capax pro tali tempore, & statu: ut si quis adultus, & rationis compos, nesciat ea, quæ scire potuisset. Ignorantia prædispositionis est positiva deceptio, & contrarius veritati error: & talis v. g. datur in Judæis, Hæreticis, & Paganis, qui non solum alicujus veri-